

Huisdierenwijzer van de amfibieën (Amphibia)

- Van nature: koudbloedig, kunnen zowel op het land als in het water leven.
- Huisvesting: een terrarium of paludarium.
- Knuffel- of kijkdier: kijkdier.
- Voeding: afhankelijk van soort; vlees, insecten of planten.
- Leeftijd: kikkers: tussen de 5 en 20 jaar. Padden: iets ouder. Salamanders en wormsalamanders: sommige worden wel 50 jaar.
- Kosten aanschaf en verzorging: gemiddeld tot hoog.

Huisdierenbijsluiter van de amfibieën (Amphibia)

Wist u dat:

- Alle amfibieën die in Nederland van nature in het wild voorkomen volgens de wet beschermd zijn en dat ze niet gevangen of verplaatst mogen worden?
- Een kikker zijn ogen door het gehemelte de bek in kan laten zakken, waardoor hij met zijn ogen het voedsel de slokdarm induwt?
- Sommige salamanders vijftig jaar kunnen worden?

Algemeen

De amfibieën vormen een klasse van koudbloedige dieren. De naam amfibie is afgeleid van het Griekse Amphi-bios, wat "dubbel-levend" betekent. Dit verwijst naar de levenswijze van amfibieën: ze kunnen zowel in het water als op het land overleven. Amfibieën ademen zowel door longen als door de huid. De verhouding verschilt sterk per groep of zelfs soort. Longloze salamanders hebben bijvoorbeeld geen longen en ademen door de huid.

Bekende huisdieren uit de groep amfibieën zijn bijvoorbeeld boomkikkers, vuurbuikpadden, axolotls en ribbensalamanders. Veel amfibieën mag u niet als huisdier houden, of alleen onder bepaalde voorwaarden. Controleer daarom altijd de wet- en regelgeving en kijk na in CITES of uw gewenste dier daarin vermeld staat.

Amfibieën verschillen behoorlijk in hun gedrag. Een kikker is over het algemeen bijvoorbeeld veel actiever, beweeglijker, en levendiger dan een pad. De meeste soorten salamanders zijn schemer- of nachtdieren en verlaten hun schuilplaatsen pas nadat de lichtsterkte tot onder een bepaalde waarde is afgenomen en de omstandigheden voor hen gunstig zijn.

Verschillende varianten

Tot de amfibieën behoren de kikkers en padden (Anura), salamanders (Caudata) en wormsalamanders (Gymnophiona). In totaal zijn er meer dan 6000 beschreven soorten, waarvan ruim 5250 tot de kikkers en padden behoren, ruim 550 tot de salamanders en ongeveer 170 tot de wormsalamanders.

Volwassen kikkers en padden hebben een peervormig lichaam, een stompe kop, zeer brede bek en altijd vier poten. De kikkers hebben sterk gespierde en lange achterpoten, die bij veel soorten dienen om grote afstanden te springen. De kop van de pad is stomper dan die van een kikker. Qua kop is er weinig verschil tussen salamanders en kikkers. Het grote verschil is dat salamanders hun staart behouden, terwijl kikkers de staart als volwassen dier kwijt zijn.

Kikker- en paddensoorten zijn vaak redelijke zwemmers. De meer waterbewonende soorten hebben zwemvliezen tussen de tenen om beter te zwemmen. Salamanders hebben een langgerekt lichaam en een lange staart. Er zijn enkele salamandersoorten die slechts twee poten hebben. Wormsalamanders lijken op grote wormen en hebben helemaal geen functionele poten meer. Salamanders drukken juist de pootjes tegen het lichaam, maken kronkelende bewegingen met het lijf en gebruiken voornamelijk hun staart bij het zwemmen.

Aanschaf en verantwoordelijkheid

Voordat u een amfibie aanschaf, moet u over voldoende kennis beschikken over het desbetreffende dier. Het is belangrijk dat het terrarium al volledig klaarstaat, op de juiste temperatuur en met de juiste luchtvochtigheid.

Zorg ervoor dat u zeker weet dat u nakweekdieren koopt. Begin absoluut niet met wildvangdieren, ook al zijn ze legaal (dus met de juiste papieren). Deze dieren zitten vaak vol met parasieten en ze kunnen ziekten met zich meebrengen. Koop uw dieren bij de winkels die erin gespecialiseerd zijn of bij ervaren kwekers. Zorg ervoor dat u bij de koop een overdrachtverklaring krijgt, want veel amfibieën zijn beschermd. Zo kunt u aantonen hoe u aan de dieren gekomen bent.

Hanteer amfibieën zo min mogelijk. Het is vaak erg stressvol voor het dier en de dieren hebben door hun dunne huid last van de stoffen (zoals zouten en zeepresten) die zich op onze handen bevinden. Laat dieren nooit vallen.

Houd kinderen altijd goed in de gaten en laat ze het liefst van de amfibieën afblijven. Wanneer kinderen toch een amfibie hanteren, let er dan op dat ze niks in de mond steken wat in aanraking met een amfibie geweest is. De reden van deze voorzorgsmaatregelen is om Salmonellabesmetting te voorkomen. Kinderen kunnen hier ernstig ziek door worden en er zelfs aan overlijden. Was, nadat u in het terrarium of paludarium aan het werk bent geweest, altijd uw handen met zeep om een Salmonella-infectie te vermijden.

Huisvesting

Voor het houden van amfibieën zijn er verschillende mogelijkheden van huisvesting, bijvoorbeeld een terrarium of paludarium. De inrichting en afmetingen zijn afhankelijk van het soort amfibie en het aantal te houden dieren. Houd er bij de aanschaf rekening mee dat de dieren wellicht nog niet volgroeid zijn. Veelal moet u een vochtige omgeving nabootsen waarin salamanders en kikkers zich thuisvoelen. De temperatuur en luchtvochtigheid zijn afhankelijk van de biotoop waarin de dieren oorspronkelijk leven, en dit kan per soort sterk verschillen. Weet dus wat de eisen zijn van de soort die u wenst te verzorgen! De luchtvochtigheid is ondermeer belangrijk voor de conditie van de huid en het vervellen. Verder is de gezondheid van de luchtwegen ervan afhankelijk. Wanneer er een hoge luchtvochtigheid vereist is, kunt u dagelijks meerdere keren met een plantenspuit sproeien of een luchtbevochtiger installeren. Er is altijd een relatief klein water- (poel) en een groter landgedeelte met plantengroei aanwezig voor soorten die op het land leven. Let er op dat de dieren niet kunnen ontsnappen of door andere dieren aangevallen kunnen worden. Zorg voor voldoende schuilmogelijkheden. Dit kan bijvoorbeeld een stuk hout of een omgekeerde bloempot met opening zijn. Pas op dat de dieren zich niet kunnen verwonden aan scherpe takken of stenen. Zet de bak bij voorkeur op een rustige plaats, trillingvrij en niet direct in het zonlicht.

Voeding

De voeding en voederfrequentie zijn afhankelijk van de soort en de grootte van het dier. Met het eten moet het dier de nodige vitaminen en mineralen opnemen. Jonge dieren eten vaker dan volwassen dieren. Amfibieën zijn over het algemeen vlees- of insecteneters. Een kikkervisje eet meestal alleen maar algen en is dus een planteneter. Een volwassen kikker is een vleeseter. Hij eet allerlei verschillende soorten insecten, spinnen, slakken en kleine zoogdieren. Ook eet een kikker zijn kleinere soortgenoten op. Voor voedingsadvies voor uw amfibieën kunt u terecht bij een in amfibieën gespecialiseerde dierenartszaak of een vereniging, zoals bijvoorbeeld de gifkikkervereniging of salamandervereniging.

Van jong tot volwassen dier

Salamanders zijn veelal eierleggende dieren. Bij de 'primitieve' salamanders worden de in zakjes of snoeren in het water afgezette eitjes uitwendig bevrucht. Bij de 'hogere' salamanders is er meestal sprake van inwendige bevruchting. Het onderscheid tussen mannetjes en vrouwtjes is vaak moeilijk te zien. Soms onderscheiden de mannetjes zich door hun kleur, tekening of afmeting. De periode die verstrijkt voordat de eitjes uitkomen, de larven metamorfoserende en de jongen geslachtsrijp zijn, kan per soort en zelfs binnen een soort sterk verschillen.

Veel kikkers en padden kennen een urenlange tot soms wekenlange omstrengeling van een koppeltje. Het vrouwtje zit onderop en het mannetje, dat vaak veel kleiner blijft, bovenop. Als het vrouwtje eitjes afzet, bevrucht het mannetje deze met zijn sperma. Bij alle kikkers en padden is er sprake van uitwendige bevruchting. De eitjes worden vaak, maar niet altijd, in grote groepen afgezet, in de regel in water (kikkerdril). Bij het uitkomen hebben de jongen een visachtig uiterlijk met uitwendige kieuwen, die al snel verdwijnen. De larven groeien enkele weken of maanden, waarna een metamorfose van enkele dagen begint. Hierbij verdwijnt de staart, worden de kop en de bek groter en worden er ook voorpootjes gevormd.

Kikkers worden tussen de vijf tot twintig jaar oud. Padden worden ouder. Veel salamanders kunnen vijftien jaar of ouder worden. Dit kan oplopen tot zelfs vijftig jaar.

Kosten

De aanschafprijs van een amfibie varieert van zo'n tien tot vijftig euro. Dit heeft te maken met de diersoort en de leeftijd. Ook de kosten van een terrarium en de inrichting verschillen. Er zijn tal van soorten, maar de bak zelf, de inrichting, verlichting en verwarming zullen al snel meer dan honderd euro kosten. Dit heeft onder andere te maken met de grootte en de eisen aan bijvoorbeeld verwarming en verlichting. Houd ook rekening met de terugkomende kosten van voeding, electriciteit en eventuele dierenartskosten.

Gezondheids- en welzijnsproblemen

Amfibieën hebben over het algemeen geen snelle stofwisseling. Daardoor kan het lang duren voordat u ziet dat het dier lijdt aan een ziekte. Voordat u dieren koopt, moet u zich op de hoogte stellen van de meest voorkomende ziekten zodat u die kunt herkennen. Zet sowieso alle nieuw aangekochte dieren in quarantaine voordat u ze bij de andere dieren plaatst. Wat er zoal mis kan gaan? Denk aan verwondingen (slijtage, snijwonden, verbranding, agressie, beten van andere dieren, eten van vreemde voorwerpen), huisvestingsproblemen (overbevolking, water, temperatuur, ventilatie), voeding (kalkgebrek, vitaminegebrek) en inwendige parasieten. Raadpleeg bij twijfel een dierenarts met specifieke kennis van amfibieën.

Andere wetenswaardigheden

- Alle Nederlandse amfibieën zijn volgens de wet beschermd. Dit houdt in dat ze niet gevangen of verplaatst mogen worden. Het is echter wel toegestaan om eitjes van de groene kikker, de bruine kikker en de gewone pad voor educatieve doeleinden op te kweken. Na de gedaanteverwisseling moeten de kikkers en padden wel weer worden vrijgelaten op de plek waar ze vandaan komen.
- Als verantwoordelijk (huis)diereigenaar is het van belang serieus over de vakantieperiode na te denken. Waar blijven uw amfibieën als u met vakantie gaat? Op de positiefijsten van de Raad voor Dierenaangelegenheden staat welke diersoorten geschikt zijn om als huisdier te houden. In deze positiefijsten is geen rekening gehouden met de afspraken die in het kader van CITES gemaakt zijn. Veel amfibieën vallen onder de CITES-registratie. Als u twijfelt of een dier in het CITES-verdrag is opgenomen, kijk dan op de website van CITES.